Terugkoppeling raadswerkgroep Referendumverordening Soest 2021
November 2021

Inleiding
De raadswerkgroep Referendumverordening heeft zich met een vijftal onderdelen van de Referendumverordening bezig gehouden. Langs deze weg ontvangen jullie een korte terugkoppeling. Duidelijk mag zijn dat de leden van de raadswerkgroep geen keuzes maken, daarvoor zijn de verschillende onderdelen te politiek gebleken. Wel wordt per onderwerp aangegeven welke argumenten al dan niet voor een wijziging kunnen worden ingebracht. Daarmee wordt het oorspronkelijke raadsvoorstel (dat in april van de agenda werd gehaald) voorgelegd t.b.v. een opiniërende raadsbijeenkomst in 16 december waar dan ook over het advies vanuit de werkgroep kan worden gesproken. Vervolgens zijn dan eventuele wijzigingsvoorstellen in de besluitvormende raadsvergadering van 22 december aan de orde. Op deze manier wordt op de juiste plek over de politieke verschillen met elkaar gesproken.

Samenstelling raadswerkgroep
De raadswerkgroep kende de volgende bemensing: Dennis ter Beek-Suijkerbuijk (D66), Fred Heidinga (VVD), Cees Paul (GGS), Gerben Stormbroek (POS) en Eric Weldink (Soest2002).

Overzicht van argumentatie per onderwerp

1.Wijzigen van de definitie kiesgerechtigden (naar 16 jaar en ouder i.p.v. 18 jaar)	Door de Raad van Openbaar Bestuur is in juni 2019 het rapport 'Jong geleerd, oud gedaan. Een pleidooi voor experimenten met het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd' uitgebracht. Er zijn in het rapport volop normatieve en empirische argumenten te lezen, maar uiteindelijk komt de Rob tot een pleidooi om te gaan experimenteren met een verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd. Voor de Referendumverordening kan enerzijds gezegd worden 'hou de huidige definitie van kiesgerechtigden aan (18 jaar en ouder) zolang de Grondwet en Kieswet dit kennen' en anderzijds 'ga alvast aan de slag met het advies van de Rob en verlaag de kiesgerechtigde leeftijd naar 16 jaar en ouder'. Argumenten om voor een verlaging te gaan, zijn terug te vinden in het betreffende Rob advies. Dat geldt ook voor argumenten tegen de verlaging. Bijgevoegd de link naar het rapport: https://www.raadopenbaarbestuur.nl/documenten/publicaties/2019/06/24/jong-geleerd-oud-gedaan Als er gekozen wordt voor het verlagen van de leeftijd naar 16 jaar, gaat dat in onze gemeente (peildatum 19 november 2021) om 1168 jongeren.
2.Wijzigen van artikel 6.7 (wanneer er voldoende geldige ondersteuningsverklaringen zijn ingediend, hoeft de raad niet nog een keer een besluit te nemen)	Er is gekeken naar de verschillende Referendumverordeningen die in ons land bestaan. Bij alle verordeningen kwam deze insteek terug, evenals bij de model verordening van de VNG. Het is aan de gemeenteraad om officieel vast te stellen

	dat genoemde drempels gehaald zijn. De raad heeft daarbij geen beleidsvrijheid. De drempel is gehaald of niet gehaald.
3. Conform de modelverordening van de VNG de mogelijkheid voor de gemeenteraad om in meerderheid het initiatief te nemen tot een raadgevend referendum in artikel 2.1 van de verordening op te nemen.	Er is gekeken naar de verschillende Referendumverordeningen die in ons land bestaan. Bij alle verordeningen kwam deze insteek terug, evenals bij de model verordening van de VNG.
4.In artikel 5.3 "uiterlijk zeven dagen" te vervangen 'door uiterlijk 48 uur' en de mogelijkheid tot een raadgevend correctief referendum over genomen raadsbesluiten te behouden en deze in de verordening op te nemen, met waar van toepassing dezelfde eisen zoals aantallen ondersteuningsverklaringen als aan een raadgevend referendum vooraf over ontwerp raadsbesluiten.	Bij een discussie over het aanpassen van deze termijn is vooral van belang wat er technisch haalbaar is in de ambtelijke voorbereiding (het beoordelen van het verzoek en nagaan van de ondersteuningsverklaringen). Dan is de uiterste termijn van 48 uur haalbaar, maar kan het dus ook nog ruimer voor de raadsvergadering. Hoe korter op de vergadering, hoe meer de inwoners nog gelegenheid hebben een en ander voor te bereiden. Wat de discussie over wel/niet handhaven van raadgevend correctief referendum betreft, staat er in het raadsvoorstel waar in april jl. over gesproken werd, het volgende: *Het grootste verschil tussen de huidige verordening van Soest en de modelverordening van de VNG zit in het feit dat het model van de VNG uit gaat van referenda op basis van een ontwerp raadsbesluit, terwijl de huidige Soester verordening uitgaat van referenda op basis van een reeds genomen raadsbesluit (raadgevend correctief referendum). Het verdient de voorkeur om uit te gaan van referenda op basis van een ontwerp raadsbesluit, zoals door de meeste gemeenten toegepast. De uitslag van een referendum is immers altijd een advies van kiesgerechtigden aan de raad. Het ligt voor de hand dat het advies wordt uitgebracht voordat de raad een besluit neemt, zodat dit advies meegewogen kan worden bij de besluitvorming. Daarnaast is het proces eenvoudiger dan bij een correctief referendum (zoals de huidige verordening), omdat het besluit immers nog niet is genomen en nog niet bekend is gemaakt. Voorgesteld wordt dan ook om dit uitgangspunt van de VNG over te nemen.* In de vergelijking met verordeningen van andere gemeenten, is het alleen in de gemeente Amsterdam aan de orde dat beide vormen in de verordening worden opgenomen. Qua procedurele insteek is het een ingewikkelde om beide varianten op te nemen.
5. De artikelen 2.2 en 2.3 van de referendumverordening in het	Er is gekeken naar de verschillende Referendumverordeningen die in ons land

voorgelegde ontwerp raadsbesluit te vervangen door artikel 2.2 a t/m h van de VNG-modelverordening: 2.Onderwerp van een referendum is een ontwerp raadsbesluit, met uitzondering van besluiten: a. over individuele kwesties, zoals benoemingen, ontslagen, schorsingen, kwijtscheldingen en schenkingen; b. over de hoogte van geldelijke voorzieningen voor ambtsdragers, gewezen ambtsdragers en hun nabestaanden; c. over de vaststelling, wijziging of intrekking van de arbeidsvoorwaardenregeling en daaruit voortvloeiende besluiten met betrekking tot de griffier en de medewerkers van de griffie; d. over het voor kennisgeving aannemen van notities en rapporten; e. in het kader van deze verordening; f. over de vaststelling van de gemeentelijke begroting en de rekening; g. over de vaststelling van gemeentelijke tarieven en belastingen; h. ter uitvoering van een besluit van een hoger bestuursorgaan of de wetgever waaromtrent de raad geen beleidsvrijheid heeft	bestaan. Bij alle verordeningen kwam deze insteek terug, evenals bij de model verordening van de VNG. In de door het college voorgestelde verordening is het type referendabele besluiten nagenoeg beperkt tot algemeen verbindende voorschriften (behoudens bestemmingsplannen). Dit is overeenkomstig de huidige referendumverordening. Er was geen aanleiding om dit aan te passen, aangezien daartoe nimmer signalen zijn ontvangen.

Voorbeelden van nieuwe referendumverordeningen en het al dan niet van toepassing zijn wat er in Soest als onderwerpen/aandachtspunten zijn ingebracht

De werkgroep heeft gekeken naar diverse voorbeelden in gemeenteland en heeft dat in onderstaand overzicht opgenomen (op volgorde van data dat de gemeenten er over kwamen te spreken)

Groningen	De Soester onderwerpen zijn hier als volgt ingevuld: 1) Definitie kiesgerechtigden: stemrecht hebben voor de verkiezingen van de leden van de raad 2) Artikel 6.7 komt overeen met het huidige voorstel vanuit het college 3) Artikel 2.1 is conform de wens vanuit de raad om overeenkomstig de VNG	https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR644085 Aanleiding was een initiatiefvoorstel februari 2020 In de voormalige gemeenten Groningen en Haren fungeerde een referendumverordening, in de voormalige gemeente Ten Boer niet. Dit maakt dat het na de herindeling niet meer mogelijk is om een referendum te organiseren. De fracties van SP, Student & Stad, Stadspartij, PVV en 100% Groningen vinden dit een onwenselijke situatie: de inwoners missen zo "een belangrijk instrument in de gereedschapskist van democratische middelen". Daarom stellen zij de raad voor om een nieuwe referendumverordening vast te stellen ter vervanging van

	modelverordening de mogelijkheid voor de gemeenteraad om in meerderheid het initiatief te nemen tot een raadgevend referendum in dit artikel op te nemen (in het huidige voorstel van het college is dat alleen aan de kiesgerechtigden toebedeeld) 4) Artikel 5.3 'uiterlijk 7 dagen' is gewijzigd in 'uiterlijk 6 uren voor de raadsvergadering waarin het ontwerp raadsbesluit wordt besproken.' Deze aanpassing is ontstaan na een pre advies vanuit het Groninger college* 5) Artikel 2.2 is conform VNG modelverordening, inclusief i en j (vanuit Soest wordt t/m h geopteerd)	de oude van oud-Groningen en Haren. Zij nemen daarbij als uitgangspunt de modelverordening van de VNG, waarbij op verschillende punten keuzes zijn gemaakt uit opties die de modelverordening voorlegt. *Toelichting op deze aanpassing is te vinden in het pre advies https://gemeenteraad.groningen.nl/Documenten/Reactie-indieners-op-Preadvies-referendumverordening.pdf
Nijmegen	1) Definitie kiesgerechtigden: stemrecht hebben voor de verkiezingen van de leden van de raad 2) Artikel 6.7 komt overeen met het huidige voorstel vanuit het college 3) Artikel 2.1 is conform de modelverordening (en de wens vanuit de Soester gemeenteraad) 4) Artikel 5.3 'uiterlijk 7 dagen' is ongewijzigd 5) Artikel 2.2 is conform VNG modelverordening, inclusief i en j (vanuit Soest wordt t/m h geopteerd)	file:///H:/Downloads/gmb-2020-339721.pdf Aanleiding was een initiatiefvoorstel in 2020 VoorNijmegen.NU heeft een initiatiefvoorstel ingediend over een wijziging van de Referendumverordening. De bedoeling van het initiatiefvoorstel is om het werven van de ondersteuningsverklaringen laagdrempeliger te maken. In de gespreksronde van 27 mei 2020 heeft het college toegezegd om dit mee te nemen in de actualisatie van de Referendumverordening op basis van de model-Referendumverordening van de VNG.
Woerden	Conform de VNG modelverordening	https://gemeenteraad.woerden.nl/Vergaderingen/Agendacommissie/2021/08-april/19:00/IV-WeDo-LHK-Referendumverordening-merged-1.pdf Aanleiding was een initiatiefvoorstel
Hengelo	Conform de VNG modelverordening	*Aanleiding om een raadswerkgroep in te stellen* De huidige referendum verordening dateert van 2017. Naar aanleiding van de opgedane ervaring met het referendumverzoek afvalbeleid heeft de referendumcommissie een evaluatie gehouden. Ook is er een ambtelijke evaluatie gehouden. Deze evaluaties zijn beeldvormend besproken met de

		gemeenteraad in een Politieke markt van 6 december 2018, nr. 2294653. Aan het einde van de sessie is aangegeven dat de huidige referendumverordening aanpassing behoefde. Deze opdracht heeft daarna enige tijd stil gelegen omdat men in afwachting was van de nieuwe VNG Model Referendumverordening. In het fractievoorzittersoverleg van september 2020 is de stand van zaken rond de evaluatie van de referendumverordening procedureel kort besproken. De nieuwe model referendumverordening van de VNG was inmiddels bekend. Ook heeft de referendumcommissie over de Model referendum verordening een advies uitgebracht. Deze commissie adviseert om de hernieuwde VNG-Model referendum verordening over te nemen voor Hengelo. Presentatie door de raadswerkgroep: file:///H:/Downloads/Presentatie.pdf Verordening is nog niet in de gemeenteraad vastgesteld.
Haarlem	Er ligt nog geen nieuwe verordening, maar men heeft wel input gegeven. Voornamelijk VNG modelverordening, met een uitzondering: de huidige referendumverordening kent een leeftijdsgrens van 16 jaar en ouder.	https://gemeentebestuur.haarlem.nl/bestuurlijke-stukken/20200900751-1-Discussienotitie-referendumverordening-3.pdf Verordening is nog niet in de gemeenteraad vastgesteld.
Amsterdam	Er ligt nog geen nieuwe verordening, omdat men nog een inspraaktraject heeft lopen (in november komt het dan in de raad). Wel is een infographic te vinden en een toelichting op wat er verandert.	https://openresearch.amsterdam/nl/page/68722/infographic-nieuwe-referendum-verordening **Wat verandert er in de nieuwe verordening?** In de oude 'Verordening op het burgerinitiatief, het volksinitiatief en het referendum' bestonden hoge drempels voor de aanvraag van referenda en de indiening van volksinitiatieven. Ook waren veel onderwerpen uitgezonderd. Sinds 2002 zijn er dan ook geen referenda meer geweest. Met de nieuwe verordening wordt het eenvoudiger om een referendum aan te vragen. De lijst met onderwerpen waar een referendum over mag gaan, is uitgebreid. En de drempels zijn verlaagd: er zijn nu 1.000 handtekeningen nodig om een verzoek voor een referendum in te dienen en daarna 10.000 ondersteuningsverklaringen. Dat waren in de oude verordening niet 2 maar 3 stappen van achtereenvolgens 1.200, 6.750 en 27.000 handtekeningen. In de oude verordening was een referendumuitslag ongeldig als minder dan 20 procent van de kiesgerechtigden had meegedaan. In de nieuwe verordening is

		deze eis vervallen. Er is geen opkomstdrempel. **Meer mogelijkheden** Er zijn 2 hoofdvormen mogelijk: het correctieve referendum en het volksinitiatief. Bij een correctief referendum kunnen Amsterdammers een voorstel van de gemeente tegenhouden als er voldoende mensen tegen stemmen. Nieuw is dat zij dan zelf een alternatief plan kunnen indienen, zodat er gestemd wordt op plan A of plan B. Bij een volksinitiatief kunnen Amsterdammers zelf een onderwerp voordragen voor stemming, maar daar kan de gemeenteraad op haar beurt dan een alternatief plan tegenover stellen. Zo stemmen Amsterdammers op plan A of plan B, in plaats van alleen maar 'ja' of 'nee' te zeggen tegen een voorstel.